ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA CHET TILLARINI O‘QITISH, O‘RGANISH VA BAHOLASH METODLARI

Zarifa Ashurova

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy texnologiyalar asosida chet tillarini o‘qitish metodlari, ularning ta’lim jarayonidagi samaradorligi hamda innovatsion yondashuvlarning afzalliklari tahlil qilinadi. Shuningdek, multimedia vositalari, mobil ilovalar, onlayn platformalar va sun’iy intellekt texnologiyalarining til o‘rganishdagi o‘rni yoritib beriladi.

Kalit so‘zlar: chet tili, innovatsion texnologiyalar, multimedia, onlayn ta’lim, sun’iy intellekt, interaktiv metodlar, mobil ilovalar.

Kirish

Hozirgi globallashuv davrida chet tillarini bilish zamonaviy jamiyatning muhim talablaridan biriga aylanib bormoqda. Dunyo mamlakatlari o‘rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, ilmiy va madaniy aloqalarning kengayishi xorijiy tillarni o‘rganishga bo‘lgan ehtiyojni yanada oshirdi. Ayniqsa, ingliz tili xalqaro muloqot vositasi sifatida ta’lim, fan, texnologiya va biznes sohalarida keng qo‘llanilmoqda. Shu sababli yosh avlodga chet tillarini samarali o‘rgatish bugungi ta’lim tizimining dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda ham ta’lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar chet tillarini o‘qitish sifatini oshirishga qaratilgan. So‘nggi yillarda xorijiy tillarni o‘qitish bo‘yicha yangi dasturlar ishlab chiqildi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar joriy qilinmoqda hamda o‘quv jarayoniga innovatsion metodlar tatbiq etilmoqda. Bu esa o‘quvchilarning nafaqat nazariy bilimlarini, balki amaliy nutq ko‘nikmalarini ham rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

An’anaviy o‘qitish usullarida asosan grammatik qoidalarni yodlash va matn tarjima qilishga e’tibor qaratilgan bo‘lsa, zamonaviy metodlarda kommunikativ yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etadi. Ya’ni, o‘quvchi tilni real hayotiy vaziyatlarda qo‘llash orqali o‘rganadi. Bunda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o‘rni juda katta hisoblanadi. Kompyuter texnologiyalari, internet tarmoqlari, multimedia vositalari, mobil ilovalar va sun’iy intellekt tizimlari ta’lim jarayonining ajralmas qismiga aylanib ulgurdi.

Zamonaviy texnologiyalar yordamida tashkil etilgan darslar o‘quvchilar uchun qiziqarli va interaktiv tarzda olib boriladi. Video, audio, animatsiya va elektron platformalardan foydalanish o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda mavzuni tezroq o‘zlashtirishga yordam beradi. Ayniqsa, tinglab tushunish va gapirish ko‘nikmalarini rivojlantirishda multimedia vositalari samarali natija beradi. Shuningdek, onlayn ta’lim platformalari orqali masofadan turib til o‘rganish imkoniyati ham kengaydi. Bu esa ta’lim jarayonida vaqt va masofa bilan bog‘liq muammolarni kamaytirishga xizmat qilmoqda. Mobil ilovalar yordamida esa o‘quvchilar mustaqil ravishda istalgan joyda va vaqtda til o‘rganish imkoniyatiga ega bo‘lmoqda.

Mazkur maqolada zamonaviy texnologiyalar yordamida chet tillarini o‘qitish metodlari, ularning afzalliklari hamda ta’lim jarayonidagi samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, multimedia vositalari, onlayn platformalar, mobil ilovalar va sun’iy intellekt texnologiyalarining til o‘rganishdagi o‘rni haqida fikr yuritiladi.

Zamonaviy texnologiyalarning ta’limdagi ahamiyati

Ta’lim tizimiga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining kirib kelishi darslarni tashkil etish usullarini sezilarli darajada o‘zgartirdi. Ayniqsa, chet tillarini o‘qitishda texnologiyalar

yordamida o‘quvchilarni darsga jalb qilish va ularning faolligini oshirish imkoniyati kengaydi. Bugungi kunda kompyuter, planshet, smartfon va internet tarmoqlari orqali til o‘rganish jarayoni ancha qulaylashdi. O‘quvchilar elektron lug‘atlar, audio va video materiallar yordamida mustaqil ishlash imkoniyatiga ega bo‘lmoqda. Natijada dars jarayoni oddiy ma’ruza shaklidan interaktiv muloqot shakliga o‘tmoqda.

Zamonaviy texnologiyalar quyidagi imkoniyatlarni yaratadi: tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirish; talaffuz ustida ishlash; o‘quvchilarning mustaqil ta’lim olishiga yordam berish; darslarni qiziqarli tashkil etish; tezkor baholash tizimini joriy etish. Bu esa o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi hamda ta’lim samaradorligini kuchaytiradi.

Multimedia vositalaridan foydalanish

Chet tillarini o‘qitishda multimedia vositalari muhim o‘rin tutadi. Audio, video, animatsiya va interaktiv taqdimotlardan foydalanish o‘quvchilarning mavzuni yaxshiroq tushunishiga yordam beradi. Masalan, ingliz tilidagi videolarni tomosha qilish orqali o‘quvchilar nafaqat yangi so‘zlarni o‘rganadilar, balki to‘g‘ri talaffuz va nutq ohangini ham o‘zlashtiradilar. Audio materiallar esa tinglab tushunish ko‘nikmasini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Hozirgi vaqtda YouTube platformasidagi ta’limiy videolar, podkastlar va elektron darsliklardan keng foydalanilmoqda. Ayniqsa, vizual materiallar orqali o‘tilgan mavzular o‘quvchilarning xotirasida uzoqroq saqlanadi. Bundan tashqari, prezentatsiyalar va interaktiv doskalardan foydalanish darsning samaradorligini oshiradi. O‘qituvchi mavzuni oddiy tushuntirish bilan cheklanib qolmasdan, turli rasmlar, diagrammalar va videolar orqali tushuntirishi mumkin.

Mobil ilovalar orqali til o‘rganish

So‘nggi yillarda mobil ilovalar yordamida til o‘rganish keng ommalashdi. Bunga sabab mobil qurilmalarning kundalik hayotimizning ajralmas qismiga aylanganidir. Duolingo, Memrise, Cake, Busuu kabi ilovalar foydalanuvchilarga istalgan joyda va istalgan vaqtda til o‘rganish imkonini bermoqda. Mobil ilovalarning asosiy afzalligi shundaki, ular o‘quvchini mustaqil ishlashga undaydi. Ilovalardagi qisqa mashqlar, testlar va o‘yin elementlari o‘quvchilarning qiziqishini oshiradi. Shuningdek, ayrim ilovalarda talaffuzni tekshiruvchi funksiyalar mavjud bo‘lib, bu o‘quvchilarning og‘zaki nutqini rivojlantirishga yordam beradi. Kundalik mashqlar orqali foydalanuvchi yangi so‘zlarni asta-sekin o‘zlashtirib boradi.

Onlayn ta’lim platformalarining o‘rni

Pandemiya davridan keyin onlayn ta’lim platformalaridan foydalanish yanada kuchaydi. Google Classroom, Zoom, Moodle va Microsoft Teams kabi platformalar orqali masofaviy darslarni samarali tashkil etish imkoniyati yaratildi. Bunday platformalar orqali uy vazifalarini yuborish, test va nazorat ishlari olish, video darslar tashkil etish hamda o‘quvchilar bilan doimiy aloqa qilish mumkin. Masofaviy ta’limning eng katta afzalligi vaqt va masofa bilan bog‘liq muammolarni kamaytirishidir. Shu bilan birga, internet sifati va texnik vositalarning yetishmasligi ayrim qiyinchiliklarni yuzaga keltirishi mumkin.

Sun’iy intellekt texnologiyalarining ahamiyati

Bugungi kunda sun’iy intellekt texnologiyalari ham til o‘rganish jarayonida qo‘llanilmoqda. AI asosidagi dasturlar o‘quvchining bilim darajasini aniqlab, unga mos topshiriqlar tavsiya qiladi. Masalan, chatbotlar orqali o‘quvchilar chet tilida virtual suhbat qilish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Bu esa ularning muloqot qilish ko‘nikmasini rivojlantiradi. Ayrim dasturlar talaffuzdagi xatolarni aniqlab, ularni to‘g‘rilash bo‘yicha tavsiyalar ham beradi.

Sun’iy intellekt asosidagi texnologiyalar individual yondashuvni kuchaytirishi bilan ahamiyatlidir. Chunki har bir o‘quvchi o‘z bilim darajasiga mos topshiriqlar bilan ishlaydi.

Xulosa

Xulosa o‘rnida aytish mumkinki, zamonaviy texnologiyalar chet tillarini o‘qitish jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bugungi kunda ta’lim jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini oshirish bilan birga, ularning bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirishga ham xizmat qilmoqda. Ayniqsa, multimedia vositalari, mobil ilovalar, onlayn platformalar hamda sun’iy intellekt texnologiyalari darslarni yanada interaktiv va samarali tashkil etish imkonini bermoqda.

Zamonaviy metodlarning asosiy afzalligi shundaki, ular o‘quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Natijada o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, muloqot qilish, tinglab tushunish va amaliy nutq ko‘nikmalari rivojlanadi. Shuningdek, innovatsion texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish imkoniyati kengayadi. Bu esa ta’lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Bugungi raqamli davrda chet tillarini o‘qitishda faqat an’anaviy metodlar bilan cheklanib qolish yetarli emas. O‘qituvchilar zamonaviy texnologiyalarni puxta o‘zlashtirib, ularni dars jarayonida to‘g‘ri qo‘llay olishlari zarur. Chunki texnologiyalar yordamida tashkil etilgan darslar o‘quvchilar uchun qiziqarli, qulay va samarali bo‘ladi.

Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalarni ta’lim tizimiga keng joriy etish uchun texnik vositalarni rivojlantirish, internet sifatini yaxshilash hamda pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirish muhim ahamiyatga ega. Kelajakda innovatsion texnologiyalar asosida tashkil etilgan ta’lim tizimi chet tillarini o‘qitish samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining xorijiy tillarni o‘rganishni rivojlantirishga oid qarorlari va farmonlari. Toshkent, 2021.
2. Jalolov J.J. Chet til o‘qitish metodikasi. Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
3. Saidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Moliya, 2018.
4. Azizxo‘jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. Toshkent, 2016.
5. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2017.
6. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. London: Pearson Education, 2015.
7. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
8. Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. New York: Pearson Education, 2014.